

JUKKA KORPELA
MUINAIS-VENÄJÄN
MYYTTI KIOVAN RUS,
UKRAINA
JA VANHAN
VENÄJÄN
HISTORIA

Gaudeamus

Copyright © 2023 Kirjoittaja & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

KANSI: Pekka Krankka (kannen kuva, ks. s. 260)

KUVAT: Suvi Korpela, ellei toisin mainita

KARTAT: Hannu Linkola

SUKUPUUT: Jukka Lauhalahti

KL 97 • UDK 940

ISBN 978-952-345-208-4

PAINOPAikka: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ, Tallinna 2023

SISÄLLYS

1	JOHDANTO: VALTA SAA OIKEUTUKSEN HISTORIAN SADUISTA	9
1.1	Käsitys tuhatvuotisesta Venäjästä	10
1.2	Tämän teoksen tavoite ja periaatteet	22
1.3	Venäjänmaan kaiho	29
2	DNEPRIN MAAILMA YMPÄRISTÖINEEN VARHAISKESKIAJALLA	37
2.1	Ongelmallinen käsitys kansakunnista ja rus-sanan taustat	38
2.2	Rurikin klaanin valtakunta muotoutuu 800- ja 900-luvuilla.	43
2.3	Kiovan Rus idän ja lännen välissä.	55
2.4	Jaroslav Viisas vie Kiovan kohti kristittyä länttä	66
3	RURIKIDIEN VALTAKUNNAN PIRSTOUTUMINEN 1100-LUVULLA	75
3.1	Klaanivaltakunnan ongelmat alkavat 1000-luvun lopulla – turkkilaisvaikutus kasvaa	76
3.2	Kiovan Rus hajoaa: idän keskus Volgalle, Galitsia liittyy länteen.	83
4	MONGOLIEN VALLAN JA KULTTUURIN TULO ITÄISEEN EUROOPPAAN	96
4.1	Moninaiset turkkilaiset ja islam Volgan maailmassa	97
4.2	Mongolien keskiaikaisen imperiumin ja Kultaisen ordan muodostuminen.	99
5	UKRAINAN JA VENÄJÄN ALKU MYÖHÄISKESKIAJALLA	111
5.1	Länsi eroaa Itä-Euroopasta ja aloittaa idän käännynnäytämisen	112
5.2	Moskovan synty	119
5.3	Galitsia, Novgorod ja Liettua: Ukraina muodostuu	129
6	MOSKOVASTA TULEE UUSI ROOMA ELI UNIVERSAALI KRISTILLINEN VALTA	146
6.1	Kremlin oppineet kuvaavat Moskovan Roomaksi.	147
6.2	Kertomus Moskovasta pahan voittavana Kristuksen valtakuntana	159

7	UUSI ISRAEL ELI MOSKOVA JUMALAN VALITTUNA KANSANA	164
7.1	Moskovan suuriruhtinaasta tulee Rooman keisari 1400- ja 1500-luvuilla.	165
7.2	Täydellinen pyhä keisari – Iivana Julma	174
7.3	Moskova kääntyy Euroopasta Kaukasiaan ja Keski-Aasiaan. . .	185
8	BYSANTTILAINEN VENÄJÄ SYNTYY 1600-LUVULLA.	193
8.1	Kauhistuttava sekasorron aika ja Romanovit	194
8.2	Kasakat ja Hetmanaatti: kuka hallitsee Dneprillä?	206
8.3	Moskova kääntyy länteen 1600-luvun puolivälin jälkeen. . .	221
9	PIETARI SUUREN VENÄJÄ JA NEVAN ROOMA	230
10	EPILOGI: KLAANI-IMPERIUMISTA EUROKASVOISEKSI DESPOTIAKSI.	245
	LIITE 1: Jaroslavitšien genealogia	258
	LIITE 2: Kansien kuvatekstit	260
	VIITTEET	262
	LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	278
	HAKEMISTO	302

KARTAT

- KIOVAN RUS 1000-LUVUN PUOLIVÄLISSÄ, 77
- ITÄINEN EUROOPPA NOIN VUONNA 1460, 167
- ITÄINEN EUROOPPA 1500-LUVUN LOPULLA, 196
- ITÄINEN EUROOPPA 1720-LUVULLA, 235

SUKUPUUT

- GALITSIAN RUHTINAIDEN AVIOITUMINEN, 91
- LIETTUAN RUHTINAIDEN AVIOITUMINEN, 134
- VLADIMIRIN JA MOSKOVAN RUHTINAIDEN
AVIOITUMINEN, 183